

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНИКА
ФАКУЛЬТЕТ ІСТОРІЇ, ПОЛІТОЛОГІЇ І МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН
КАФЕДРА ЕТНОЛОГІЇ І АРХЕОЛОГІЇ

**КУГУТЯК МИКОЛА ВАСИЛЬОВИЧ
БОЯН-ГЛАДКА СВІТЛАНА ПЕТРІВНА**

Навчально-методичні рекомендації
з курсу
«Пам'ятки духовної культури Українських Карпат»
(анотація лекційного курсу, плани семінарських занять
та самостійна робота)

для здобувачів вищої освіти
спеціальності В9 «Історія та археологія»
освітня програма «Етнологія»
другого магістерського рівня

Івано-Франківськ
2025

Кугутяк М.В., Боян-Гладка С.П. Навчально-методичні рекомендації з курсу «Пам'ятки духовної культури Українських Карпат» (анотація лекційного курсу, плани семінарських занять та самостійна робота): для підготовки здобувачів другого кваліфікаційного рівня освітньої програми «Етнологія» за спеціальністю В9 Історія та археологія. Івано-Франківськ, 2025. 33 с.

Рецензенти: доктор історичних наук, професор
Берест Роман Ярославович.
завідувач кафедри соціально-гуманітарних дисциплін
Львівського інституту економіки і туризму

Рекомендовано до друку Вченою радою факультету історії, політології і міжнародних відносин Карпатського національного університету імені Василя Стефаника протокол № 2 від 29.09.2025 року

Зміст

Вступ.....	3
Вимоги до знань і вмінь з дисципліни «Пам’ятки духовної культури Українських Карпат».....	4
Анотація лекційних занять.....	5
Анотація семінарських занять.....	7
Критерії оцінювання знань, умінь і навичок.....	12
Самостійна робота.....	13
Порядок оцінювання знань здобувачів.....	15
Пояснення оцінок ECTS.....	18
Типові завдання комплексних контрольних робіт (ККР).....	20
Критерії оцінки виконання завдань ККР.....	25
Рекомендована література до курсу.....	28

ВСТУП

Курс «Пам'ятки духовної культури Українських Карпат» передбачає формування теоретичних знань і практичних навиків з дослідження духовного розвитку України в руслі сучасних теоретичних підходів історичної науки; ознайомлення аспірантів з історією та змістом духовної культури в контексті як історії, археології так і суспільно-духовних процесів сьогодення; розширення світогляду аспірантів; формування комплексного історичного та духовного ядра їх світобачення, зміст якого творить суттєвий вплив на ефективність їх професійної діяльності та самореалізацію як істориків. Основне **значення** цього курсу полягає у можливості надбання аспірантами теоретичних знань, практичних вмінь та навичок у аналізі феноменів культури та культурних процесів. Розуміння суті духовної культури є неодмінною умовою при аналізі культурної ситуації будь-якої епохи чи регіону.

Предмет курсу розкриває проблему пам'яток духовної культури в Карпатському регіоні за результатами багаторічних досліджень скельних комплексів. Було відкрито унікальні стародавні сакральні пам'ятки загальнонаціонального і європейського значення епохи неоліту-єнеоліту. Виявлено комплекси невідомих досі антропо- і зооморфних наскельних образів, знаків і символів, які відображають особливості світогляду стародавнього населення Українських Карпат, зокрема космогонічні й теогонічні уявлення, а також структуру міфоритуального простору.

Мета навчальної дисципліни «Пам'ятки духовної культури Українських Карпат» передбачає формування теоретичних знань і практичних навиків з дослідження духовного розвитку Українських Карпат в руслі сучасних теоретичних підходів історичної науки; ознайомлення здобувачів з історією та змістом духовної культури в контексті як історії, археології так і суспільно-духовних процесів сьогодення; розширення світогляду здобувачів; формування комплексного історичного та духовного ядра їх світобачення, зміст якого творить суттєвий вплив на ефективність їх професійної діяльності та

самореалізацію як істориків. Метою навчальної дисципліни “Пам’ятки духовної культури Українських Карпат” є ознайомлення студентів із головними пам’ятками духовної культури, їх характеристиками світогляду. Навиками збору, обробки, аналізу та систематизації інформації у сфері теорії та історії; Навиками сприйняття та аналізу текстів, прийомами ведення дискусії та полеміки, навиками публічного мовлення. Навиками критичного аналізу та оцінки сучасних наукових досягнень та результатів діяльності щодо вирішення дослідницьких та практичних завдань, зокрема в міждисциплінарних сферах.

Програмні компетентності та результати навчання

Загальні компетентності:

ЗК01. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК02. Здатність працювати автономно.

ЗК03. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

ЗК05. Здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів економічної діяльності).

ЗК06. Здатність працювати в міжнародному контексті.

ЗК07. Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт.

Фахові компетентності:

- СК07 Здатність здійснювати науково-педагогічну діяльність у закладах фахової передвищої та вищої освіти, наукових установа

- СК09. Здатність використовувати сучасні цифрові інструменти і технології для проведення досліджень та професійної діяльності у сфері історії, археології та етнології.

- СК10. Усвідомлення принципів академічної доброчесності та норм професійної етики

- СК11. Здатність планувати і виконувати наукові дослідження в галузі історії, археології та етнології.

- СК12. Здатність використовувати у фаховій діяльності знання гуманітарних та соціальних наук, вміння аналізувати, оцінювати і прогнозувати політичні, економічні, культурні й соціальні події та явища.

Програмні результати навчання

- ПР04. Застосовувати у професійній діяльності у сфері історії, археології та етнології сучасні цифрові інструменти і технології для пошуку, збереження і оброблення інформації, у тому числі для виконання наукових досліджень і реалізації освітніх та інноваційних проєктів.

- ПР07. Зрозуміло і недвозначно доносити власні знання, висновки та аргументацію з питань історії та/або археології до фахівців і нефахівців, зокрема до осіб, які навчаються.

- ПР09. Здійснювати викладацьку діяльність у закладах вищої освіти на основі сучасних освітніх технологій, а також принципів і практик європейських країн.

Освітньо-наукова програма :

- ПР10. Узагальнювати результати власних наукових досліджень і презентувати їх у доповідях, публікаціях державною та іноземною мовами із дотриманням принципів академічної доброчесності та професійної етики.

- ПР11. Здійснювати аналіз ситуацій з урахуванням історичного контексту та/або історичних передумов.

- ПР12. Вміти акумулювати та поширювати кращий досвід професійної діяльності, інтегрувати досягнення інших наук для вирішення актуальних проблем історії та археології.

АНОТАЦІЯ ЛЕКЦІЙНИХ ЗАНЯТЬ

Лекційне заняття №1

Тема 1. Предмет, завдання і проблематика курсу. Джерела та література.

Духовна культура як наука: предмет і завдання. Зв'язок духовної культури з іншими науковими дисциплінами. Поняття пам'ятки, їх інтерпретація та духовне значення. Парадигма цінностей в духовній культурі.

Лекційне заняття №2

Тема 2. Духовна культура як об'єкт наукового дослідження

Поняття духовної культури та її складові. Пам'ятки духовної культури: класифікація і типологія. Специфіка Карпатського регіону. Джерела та методи дослідження (польові, архівні, музейні).

Лекційне заняття №3

Тема 3. Сакральний ландшафт Українських Карпат як пам'ятка духовної культури

Поняття сакрального простору. Гори, полонини, печери, джерела як об'єкти культового значення. Святі місця та локальні культові осередки. Зв'язок природного середовища і духовних практик.

Лекційне заняття № 4

Тема 4. Дерев'яна сакральна архітектура Карпатського регіону

Карпатські школи дерев'яного храмобудування. Типологія церков і дзвіниць. Символіка архітектурних форм. Церкви як осередки духовного і громадського життя.

Лекційне заняття № 5

Тема 5. Монастирські та печерні сакральні комплекси Карпат

Наскельно-печерні об'єкти культового характеру. Монастирі, скити, пустельницькі осередки. Археологічні та історичні свідчення. Проблеми датування та інтерпретації.

Лекційне заняття № 6.

Тема 6. Збереження, дослідження та репрезентація пам'яток духовної культури Карпат

Проблеми охорони сакральної спадщини. Роль музеїв, заповідників, експедицій. Польові дослідження як форма фіксації пам'яток. Сучасні виклики: туризм, комерціалізація, війна.

АНОТАЦІЯ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

Семінарське заняття №1-2

Тема. Космогонія скельних храмів Карпат.

Стародавні скельні святилища і ритуальні камені

План

1. Стародавні скельні святилища і ритуальні камені Гуцульщини в давні часи.
2. Монастирі Галицької Гуцульщини в період середньовіччя і Нового часу.
3. Городища Прото-Бистрицького Підгір'я.
4. Замки і оборонні двори Галицької Гуцульщини.

Література

1. Кугутяк М.В. Старожитності Гуцульщини. Джерела з етнічної історії населення українських Карпат. Каталог пам'яток історії і культури. У 2-ох томах. Т.1.Сакральна спадщина Гуцульщини. Івано-Франківськ., 2011
2. Історія української культури.Т.1. К., 2001
3. Шилов Ю.О. Джерела витоків української етнокультури 19 тис. до н.е. – 2000 р до н.е..К.,2002
4. Чмихов Микола. Від яцця-райця до ідеї Спасителя. К.,2001

Семінарське заняття №3

Тема. Скельні святилища Бойківщини

План

1. Феменологія Бубнища.
2. Сакральна топографія святилища в Бубнищі.
3. Сакральні смислокоди святилища в Бубнищі.
4. Скельне святилище Великої Богині в Уричі.
5. Стільське городище – унікальний комплекс скель та печер.

Література

Кугутяк М. В. Бубнище. Скельне святилище Великої Богині в Карпатах. Івано-Франківськ : Манускрипт-Львів, 2015. 144 с.

Рожко М. Тустань - давньоруська наскельна фортеця. К. : Наук. думка, 1996. 240 с.

Вагилевич І. Берди – в Уричі. // Подорожі в Українські Карпати. Львів, 1993.

Корчинський О. М. Городище в селі Стільське на Львівщині (Короткий підсумок досліджень) // Записки НТШ. Т. ССІІІ. С. 490–510.

Стільське городище <https://karpatium.com.ua/hirski-masyvy/stilske-horodyshche>

Семінарське заняття №4

Тема. Манявський монастир – християнська пам'ятка православ'я в Карпатах

План

1. Джерела з історії Великого Скиту та історіографічний огляд проблеми.
2. Заснування та історія розвитку монастиря.
3. Блаженний камінь: сакральне значення.
4. Сакральна спадщина монастиря.

Література

1. Целевич Ю. Історія Скиту Манявського wraz з збірником грамот, листів і деяких судових документів дотичних того монастиря. Львів : Товариство імені Шевченка, 1887. 136 с.
2. Скрипник І. Скит Манявський // Туристичні ресурси України. Київ : [б. в.], 1996. С. 188–194.
3. Вечерський В. В. Українські монастирі. Київ : Наш час, 2008. С. 358–361.

4. Великий скит у Карпатах : у 3 т. Патерик Скитський. Синодик / за ред.. М. Кугутяка. Івано-Франківськ; Львів : Манускрипт, 2013–2017.
5. Кугутяк М. Історія Великого Скиту як наукова проблема // Галичина. 2013. Ч. 22–23. С. 455–471.
6. Феогност (Бодоряк), ігум. Великий скит у XVII ст.: поширення Студійського та Єрусалимського уставів // Православний вісник Київського Патріархату. 2017. № 7. С. 36–43.

Семінарське заняття №5

**Тема. Гошівська обитель – греко-католицький монастир Чину св.
Василія Великого**

План

1. Археологічні дослідження Гошівського монастиря. Історіографічний огляд проблеми.
2. Заснування та історія розвитку монастиря.
3. Становище монастиря у підпіллі ХХ ст.
4. Діяльність монастирського осередку у часи незалежності України
5. Гошівська чудотворна ікона: історія і сакральне значення.
6. Паломництво до Гошівської святині.

Література

1. Андрухів І. Цариця Карпатського краю. Нарис історії Василіянського чернецтва, монастиря та чудотворної ікони Матері Божої в Гошеві. Івано-Франківськ, 2002.
2. Берест Б. Середньовічні монастирі Галичини. Житло і побут. Львів, 2011.
3. Богун Д. ЧСВВ. Двісті-ліття Гошівської Богородиці 1737–1937 // Календар Місіонаря на 1937 рік. Жовква, 1937

4. Боян-Гладка С. Гошівська чудотворна ікона Божої Матері в народній пам'яті бойків // Карпати : людина, етнос, цивілізація. 2017-2018. № 7/8. С. 168 – 173.
5. Дирда М. Ясна Гора в Гошеві. Нью-Йорк, 1972.
6. Ольга Кіс. Гошів // Історія Ясної Гори і чудотворної ікони. Львів, 2016.
7. Кугутяк М., Романець В., Томенчук Б., Гавадзин В., Сеньків І. Охоронні археологічні дослідження Гошівського монастиря в Чорному Ділку // Карпати : людина, етнос, цивілізація : наук. журнал. 2016. Вип. 6. С. 4–7.
8. Кугутяк М.В. Гошівська Ясногірська обитель : стан і перспективи дослідження // Карпати : людина, етнос, цивілізація. 2017-2018. № 7/8. С. 11–27.
9. Гошівська обитель Богородиці на Ясній Горі в Карпатах : у 3 т. / за ред. проф. М.В. Кугутяка. Івано-Франківськ : Манускрипт-Львів, 2018. Т. 1 : Гошівський монастир у писемних історичних джерелах XVI–XX століть. 552 с.
10. Гошівська обитель Богородиці на Ясній Горі в Карпатах : у 3 т. / за ред. М.В. Кугутяка. Івано-Франківськ : Манускрипт-Львів, 2021. Т. 2 : Ясногірський монастир у документальних джерелах XX – початку XXI століть. 810 с.
11. Крип'якевич І. П. Середньовічні монастирі в Галичині: спроба каталогу // Записки ЧСВВ, 1926 р., Т. 2, № 1-2, С. 70–104.
12. Марисюк М. ЧСВВ. Ясна Гора в Гошеві. // В 200-літню річницю перенесення чудотворної ікони Богоматері на Ясну Гору. Жовква, 1937
13. Томенчук Б., Кугутяк М., Романець В., Кочкін І. Підсумки перших охоронних археологічних досліджень Гошівського монастиря, які провела у 2016–2017 роках Карпатська історико-археологічна експедиція // Карпати : людина, етнос, цивілізація. 2017-2018. № 7/8. С. 40-47.
14. Федорів М. Ясногірська Богомати в Гошеві. // В 200-літній ювілей чудотворної ікони Богоматері в Гошеві. Стрий, 1937.

Семінарське заняття №6-7

Тема. Галич – духовна спадщина України

План

1. Археологічні дослідження княжого Галича.
2. Історіографічний огляд проблеми.
3. Історія княжого Галича.
4. Церковне життя Галича.
5. НЗ «Давній Галич»: створення і діяльність.
6. Паломницька традиція до Крилоса.

Література

1. Кугутяк Микола. Монастирі давнього Галича – духовні обереги української нації: монографія. Івано-Франківськ: Манускрипт-Львів, 2023. 792 с.
2. Микола Кугутяк. Християнізація Галицького Прикарпаття: формування і розвиток монастирської традиції, духовна і культурно-цивілізаційна місія чернецтва // Карпати: людина, етнос, цивілізація. №9. 2023.
3. Пастернак Я. Старий Галич: археологічно-історичні дослідження у 1850–1943 рр. / Вступ. ст. І. М. Ковалю; Ред. кол.: В. В. Грещук, В. І. Кононенко, Р. В. Піхманець, В. М. Бойчук. Інститут українознавства Прикарпатського університету ім. Василя Стефаника. Івано-Франківськ: Вид-во "Плай", 1998. 348 с.
4. Галич: збірник наукових праць.
5. Баран В. Історія археологічних досліджень давнього Галича (середина XIX — кінець XX ст.) // <http://journal.ndiu.org.ua/article/view/150957>
6. Томенчук Богдан. Археологія давнього Галича // Галич. Збірник наукових праць / [за ред. М. Волощука]. Івано-Франківськ : «Лілея-НВ», 2022. Серія 2. Вип. 9.

7. Томенчук Б. Три періоди розвитку Галича в світлі нових археологічних досліджень//Тезидоповідейукраїнськоїделегації на VI міжнародному конгресі слов'янської археології. Київ, 1996. с. 111-113.
8. Томенчук Б. Україна в геополітичному просторі IX ст. (за Баварським Географом) // Галичина. Івано-Франківськ, 2001. №7. с.58-66
9. Томенчук Б, Филипчук М. Буківна – літописний Биковен на Дністрі. Івано-Франківськ, 2001, 56 с.
- 10.Томенчук Б. Археологія некрополів Галича і Галицької землі. Одержавлення. Християнізація. – Івано-Франківськ, 2006, 328 с.
- 11.Томенчук Б. Археологія городищ Галицької землі. Галицько-Буковинське Прикарпаття. Матеріали досліджень 1976-2006 рр. Івано-Франківськ, 2008. – 695 с.
- 12.Томенчук Б. Дерев'яна монументальна архітектура княжого Галича в новітніхархеологічнихдослідженнях // Днеслово. Збірник наукових праць. – Київ, 2008, с. 181-190.
- 13.Томенчук Б. Фортифікація давнього Галича// Археологія і давня історія України; Вип. 1. Київ, 2010. с.335-344.
- 14.Томенчук Б. Чотири княжі двори літописного Галича. Підсумкиархеологічнихдослідженьпалацовихкомплексів (1991-2012 рр.)//Археологія і давня історія України. Вип. II. Київ, 2013. с.165-177.
- 15.Томенчук М. Мельничук О. Археологія пізньосередньовічного Галича як «церковного міста» і релігійного центру Галича (середина XIII ст. 1785 р.)//Галич. Збірник наукових праць. Вип.2. Івано-Франківськ, 2017. с.51-78.
- 16.Томенчук Б. Археологія долітописного Галича як культового і релігійного центру «Великої Білої нехрещеної Хорватії» (до питання про заснування Галича в другій половині ст.)// Галич. Збірник наукових праць. Вип. 3. Івано-Франківськ, 2018. с. 10-53
- 17.Баран В, Томенчук Б. Фігурний Ю. Давній Галич. –Львів. –2017. – 132 с.

18.Томенчук Б. Галич і Мала Галицька земля. XII-XIII ст. Історична топографія городищ. Івано-Франківськ, 2016. 595 с.

19.Томенчук Б. Долітописний Галич. До питання про заснування у другій половині X ст.// Возв'язь – Зв'язь – Новоград-Волинський у часовому зрізі тисячоліть. – Харків, Київ, 2017. С. 59-71.

20.Томенчук Б., Мельничук О. Археологія пізньосередньовічного Галича як «церковного міста» і релігійного центру Галича (середина XIII ст. – 1785 р.)// Галич. Збірник наукових праць. Вип. 2. Івано-Франківськ, 2017. С. 51-78.

21.Томенчук Б. Ланшафтно-географічні особливості і просторово-територіальна організація давнього Галича. Галич. Збірник наукових праць. Вип. 6. С. 10-37.

22.Томенчук Б. До питання про «початок Галича звідки він постав». Тези доповідей VII міжнародного наукового семінару (Чернівці, 22 грудня 2023 р.). Чернівці, 2023. С. 163-164.

Семінарське заняття №8-9

Тема. Печерні культові споруди Середнього Подністров'я

План

1. Середнє Подністров'я як Покутський історико-етнографічний район сакрального ландшафту.
2. Історіографія дослідження печерних культових споруд Середнього Подністров'я.
3. Типологія печерних культових споруд.
4. Архітектурно-планувальні особливості печерних споруд.
5. Функціональне призначення печерних культових об'єктів.
6. Хронологія та культурні контексти побутування.
7. Печерні культові споруди в народній пам'яті та фольклорі.
8. Сучасний стан збереження та проблеми охорони.

Література

В. Стецюк, Загальний огляд екологічного стану верхнього і середнього Дністра, доступ отримано,

<https://www.myslenedrevo.com.ua/uk/Sci/Local/DnisterStudies/Review.html>

В. Добрянський, П. Площанський, Про обстеження печер на території природного національного парку «Дністровський каньйон» в Заліщицькому районі, *Туризм, географія, краєзнавство: актуальні проблеми теорії і практики: Матеріали міжнародної науково-практичної конференції (м. Тернопіль, 16-17 травня 2019 р.)*. Тернопіль : Редакційно-видавничий відділ Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка, 2019, С. 253–268.

В. Артюх, “Пам’ятки археології на Дністрі”, *Мислене древо*, доступ отримано,

<https://www.myslenedrevo.com.ua/uk/Sci/Local/DnisterStudies/Archeology.html>

В. К. Добрянський, Печерні християнські скити Лівобережжя Середнього Дністра, *Переяславівка: Наукові записки Національного історико-етнографічного заповідника “Переяслав”: Збірник наукових статей*. Випуск 9(11). Переяслав-Хмельницький, 2015. С. 143–152;

В. Добрянський, Археологічно-спелеологічне обстеження гроту святого Онуфрія в с. Улашківцях Тернопільської області, *Переяславівка: Наукові записки Національного історико-етнографічного заповідника “Переяслав”. IV Єфремівські читання: “Релігійне життя Переяславської землі (X–XXI ст.)” присвячені 1025 літтю хрещення Русі: Збірник наукових статей*. Випуск 10(12). Переяслав-Хмельницький, 2016. С. 31–35.

Б. Томенчук, Археологія городищ Галицької землі. Галицько-Буковинське Прикарпаття. Матеріали археологічних досліджень 1976–2006 рр. Івано-Франківськ, 2008.

**КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ, УМІНЬ І НАВИЧОК
АСПІРАНТІВ З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ПАМ'ЯТКИ ДУХОВНОЇ
КУЛЬТУРИ УКРАЇНСЬКИХ КАРПАТ»:**

«відмінно» - здобувач демонструє повні і глибокі знання навчального матеріалу, достовірний рівень розвитку умінь і навичок, правильне й обґрунтоване формулювання практичних висновків, уміння приймати необхідні рішення в нестандартних ситуаціях, вільне володіння науковими термінами, аналізує причинно-наслідкові зв'язки;

«добре» - здобувач демонструє повні знання навчального матеріалу, але допускає незначні пропуски фактичного матеріалу, вміє застосувати його щодо конкретно поставлених завдань, у деяких випадках нечітко формулює загалом правильні відповіді, допускає окремі несуттєві помилки та неточності;

«задовільно» - здобувач володіє більшою частиною фактичного матеріалу, але викладає його не досить послідовно і логічно, допускає істотні пропуски у відповіді, не завжди вміє інтегровано застосувати набуті знання для аналізу конкретних ситуацій, а інколи й невірно формулює основні теоретичні положення та причинно-наслідкові зв'язки;

«незадовільно» - здобувач не володіє достатнім рівнем необхідних знань, умінь, навичок, науковими термінами.

САМОСТІЙНА РОБОТА

Обов'язковим елементом самостійної роботи є написання здобувачем реферативної роботи або презентації. Її об'єм становить 12-18 сторінок. Підготовка такої роботи включає в себе застосування відповідної методології.

Структура написання студентом реферату складається із наступних семи обов'язкових елементів:

- Вступна частина;
- Аналіз використаної літератури по темі (на 2-3 абзаци);
- Характеристика обраної теми та перспективність її дослідження;
- Визначити основні параметри викладу матеріалу;
- Навести історичний ілюстративний матеріал, що підтверджує вашу аргументаційну базу;
- Висновок;
- Список використаної літератури.

Захист реферату відбувається за графіком індивідуально-консультативної роботи у формі індивідуальних занять, консультацій, перевірки виконання індивідуальних завдань.

Обов'язковим елементом написання реферату є також підготовка анотації по обраній темі об'ємом 1 сторінка.

Самостійна робота студента є основним видом засвоєння навчального матеріалу у вільний від аудиторних занять час. Метою самостійної роботи є вдосконалення навичок і вміння працювати з науковою літературою та джерелами.

Перевірка рівня засвоєння матеріалу самостійно опрацьованих тем здійснюється у вигляді тестового контролю та підготовки індивідуального проекту.

Тематика завдань для самостійної роботи:

1. Гошівський монастир – пам'ятка духовної культури України.
2. Манявський скит – центр розвитку культури і духовності Прикарпаття.
3. Погінський монастир Успіння Матері Божої
4. Монастирі давнього Галича.
5. Місця сили в Карпатах.
6. Збручанський культовий центр: комплекс городищ-святилищ в Медоборах
7. Чорногірське святилище.
8. Язичницькі святилища ранньосередньовічної доби в Україні.
9. Стільське городище.
10. Бубницьке святилище
11. Печерні монастирі Подністорв'я.

Індивідуальний проєкт (завдання) можна виконати у вигляді підбірки джерел до обраної теми, презентації, відеоролику.

Індивідуальні завдання

Тематика для написання рефератів

1. Містерія печери.
2. Еволюція обрядів та іконографія.
3. Міфоритуалістика Купала. Ігрище.
4. Сакральні обряди, знаки, символи.
5. Ритуальні вогні в день літнього сонцестояння.
6. Печерні монастирі Подністорв'я.
7. Печерні монастирі Подністров'я і Карпат.
8. Успадкування монастирями святих місць язичників.
9. Гошівський монастир – пам'ятка духовної культури України.

- 10.Манявський скит – центр розвитку культури і духовності Прикарпаття.
- 11.Погінський монастир Успіння Матері Божої
- 12.Монастирі давнього Галича.
- 13.Місця сили в Карпатах.
- 14.Збручанський культовий центр: комплекс городищ-святилищ в Медоборах
- 15.Чорногірське святилище.
- 16.Язичницькі святилища ранньосередньовічної доби в Україні.
- 17.Стільське городище.
- 18.Бубницьанське святилище.

Освоєння курсу передбачає застосування репродуктивних, пояснювально–ілюстративних проблемно–пошукових та творчих методів навчання з використанням як традиційних, так і новітніх інформаційних технологій, зокрема роботи в Інтернеті.

Методи контролю

У ході поточного контролю здійснюється усне та письмове опитування студентів із тем передбачених для семінарських занять. Також здійснюється контроль самостійної роботи відповідно до визначеної тематики.

ПОРЯДОК ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ ЗДОБУВАЧІВ ІЗ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Семестровий контроль рівня знань та успішності здобувачів відбувається у формі іспиту. Підсумкова оцінка (мінімум 50, максимум 100 балів) визначається як сума оцінок за поточний контроль знань, захист реферату чи презентації що в сумі становить 100 балів.

При поточному контролі оцінюються: систематичність роботи на семінарських заняттях, рівень знань, продемонстрований у відповідях і виступах, знання джерельного та історіографічного матеріалу, активність при обговоренні питань. При виставленні балів за модульний контроль оцінюються: рівень теоретичних знань та практичні навички з тем, включених до змістових модулів, самостійне опрацювання тем, написання реферату, контрольних робіт, підготовка наукової доповіді із запропонованих тем.

Поточне оцінювання та самостійна робота						Сума <
---	--	--	--	--	--	---

Оцінки за залік у різних шкалах оцінювання мають такий вигляд:

Шкали оцінювання		
університетська	національна	шкала ЄКТС
90 – 100	<i>зараховано</i>	<i>A</i>
80 – 89		<i>B</i>
70 – 79		<i>C</i>
65 – 69		<i>D</i>
60 – 64		<i>E</i>
26 – 59	<i>незараховано</i>	<i>FX</i>
1 – 25		<i>F</i>

ПОЯСНЕННЯ ОЦІНОК ECTS:

A "Відмінно" — теоретичний зміст курсу засвоєний повністю, без прогалин, необхідні практичні навички роботи із засвоєним матеріалом сформовані, всі передбачені програмою завдання виконані, якість їх виконання оцінена балом, близьким до максимального.

B "Дуже добре" — теоретичний зміст курсу засвоєний повністю, безпрогалин, необхідні практичні навички роботи із засвоєним матеріалом в основному сформовані, всі передбачені програмою завдання виконані, якість виконання більшості з них оцінена балом, близьким до максимального.

C "Добре" — теоретичний зміст курсу засвоєний повністю, без прогалин, деякі практичні навички роботи з засвоєним матеріалом сформовані недостатньо, всі передбачені програмою завдання виконані, якість виконання жодного з них не оцінена максимальним балом, деякі завдання виконані з помилками.

D "Задовільно" — теоретичний зміст курсу засвоєний частково, але прогалини не мають суттєвого характеру, необхідні практичні навички роботи з засвоєним матеріалом в основному сформовані, більшість передбачених програмою завдань виконані, деякі з виконаних завдань, можливо, містять помилки.

E "Достатньо" — теоретичний зміст курсу засвоєний частково, деякі практичні навички роботи не сформовані, багато з передбачених програмою завдань не виконані, або якість виконання деяких з них оцінені балом, близьким до мінімального.

FX "Умовно незадовільно" — теоретичний зміст курсу засвоєний частково, необхідні практичні навички роботи не сформовані, більшість передбачених програмою завдань не виконані, або якість їх виконання оцінена балом, близьким до мінімального. При додатковій самостійній роботі над матеріалом курсу можливе підвищення якості виконання навчальних завдань.

F "Безумовно незадовільно" — теоретичний зміст курсу не засвоєний, необхідні практичні навички роботи не сформовані, усі виконані завдання містять грубі помилки, додаткова самостійна робота над матеріалом курсу не приведе до підвищення якості виконання навчальних завдань.

ТИПОВІ ЗАВДАННЯ КОМПЛЕКСНИХ КОНТРОЛЬНИХ РОБІТ (ККР)

Пакет комплексних контрольних робіт з дисципліни «Пам'ятки духовної культури Українських Карпат» розроблений з урахуванням освітньо-кваліфікаційної характеристики фахівця та робочої програми з курсу «Пам'ятки духовної культури Українських Карпат», що включає в себе перелік завдань, вирішення яких потребує уміння застосовувати інтегровані знання програмового матеріалу дисципліни.

Метою розробки комплексних контрольних робіт є їх використання:

- при проведенні самоаналізу вищого навчального закладу з метою корекції робочих навчальних програм, удосконалення організації навчального процесу;
- при проведенні акредитаційної або атестаційної експертизи з метою державної оцінки рівня підготовки студентів.

За своїм характером і змістом завдання дають можливість оцінити відповідність рівня набутих аспірантами знань у системі вимог напряму підготовки 032 «Історія та археологія».

Пакет комплексних контрольних робіт з дисципліни «Пам'ятки духовної культури Українських Карпат» містить 10 варіантів комплексних завдань. Кожен з яких включає 5 завдань, які охоплюють тематику різних розділів курсу. Кожний з варіантів складається з п'яти теоретичних питань. Реалізований у контрольній роботі принцип комплексності дає можливість оцінити теоретичні знання та практичні навички, здобуті студентами під час вивчення курсу. Тим самим демонструючи рівень знань студента, його здатність до аналітичного мислення. А також вказує на послідовність, повноту та логічність викладеного інформаційного матеріалу.

Виходячи із запропонованих варіантів комплексних контрольних робіт, передбачається їх виконання у вигляді тестів (в межах однієї пари).

1. Культові пам'ятки – це
 - скельні святилища і середньовічні монастирі
 - скельні святилища, городища, середньовічні монастирі, замки, оборонні вали, соляні виробничі комплекси
 - культурна спадщина
 - культові камені

2. Чому в давні часи предки будували храми, святилища, жертovníки на вершинах гір?
 - щоб були недоступними у випадку ворожої загрози
 - гори вважались місцем де живуть боги
 - щоб місцеве населення долало важкий шлях досягаючи високих гір
 - щоб краще їх було видно і з вершин

3. Що є особливістю скельних святилищ Карпат
 - календарно-астрономічний характер, що обумовив зв'язок з точками фіксації небесних світил
 - географічне розташування
 - міфологічний аспект
 - сакральне значення

4. Петрогліфічні комплекси в Карпатах – це
 - орнаменти на каменях
 - унікальні зразки первісного мистецтва у формі зображень на каменях
 - дохристиянські пам'ятки
 - християнські пам'ятки культового мистецтва

5. Професор М. Кугутяк виявив в Карпатах велику групу скельних петрогліфічних пам'яток поруч з якими доведено виникала християнська традиція монастирів чи церков

Сокілький хребет і Гошівський монастир

Бубнище і Гошівський монастир, Блаженний камінь і Манявський Скит

Скелі Бовбуша і Манявський Скит

Скельне святилище і Сокільський хребет

6. Найбільш відомий дохристиянський і християнський комплекс духовних пам'яток Карпатського регіону

Писаний камінь

Бубнище і Гошівський монастир

Скелі Довбуша і Манявський Скит

Сокільське святилище

7. Найдавніша християнська пам'ятка духовної культури

Гошівський монастир

Княжий Галич

Манявський Скит

Погонський монастир

8. Українським Афоном називають

Гошівський монастир

Манявський монастир

Успенський собор княжого Галича

Унівську лавру

9. Який монастир заснований Йовом Княгиницьким та Іваном Вишенським

Гошівський

Манявський
Пітрецький
Зарваницький

10. Духовна пам'ятка XIII ст. на території Прикарпаття
Успенський собор с. Крилос
Церква Святого Пантелеймона у с. Шевченкове
Писаний камінь
Сокільське святилище

КРИТЕРІЇ ОЦІНКИ ВИКОНАННЯ ЗАВДАНЬ КОМПЛЕКСНОЇ КОНТРОЛЬНОЇ РОБОТИ З ДИСЦИПЛІНИ «ПАМ'ЯТКИ ДУХОВНОЇ КУЛЬТУРИ УКРАЇНСЬКИХ КАРПАТ»

Основою для оцінки знань при виконанні завдань комплексної контрольної роботи здобувачів є рівень засвоєння ними програмного матеріалу з дисципліни і уміння застосовувати інтегровані знання, вміння аналітично мислити.

Контрольна робота передбачає формулювання 5 завдань, кожне з яких оцінюється по 10 балів. На вказані питання студент має дати відповідь на підставі матеріалів лекцій, першоджерел, підручників, фахових журналів. Ці питання мають теоретичний характер, вимагають відповідних аналітичних узагальнень і висновків студента. Цінується оперування студентом категоріально-понятійним апаратом дисципліни, добре знання джерел з вказаної проблеми. Відповідь студента має бути чіткою, логічною. Кожна відповідь повинна розпочинатися із назви питання і закінчуватися самостійними висновками.

Загальні вимоги до відповіді:

- Логічна послідовність та чіткість у викладенні матеріалу;
- Повнота та обґрунтування відповідей на поставлені запитання;
- Самостійність мислення, критична оцінка тієї чи іншої концепції, співвідношення їх з іншими;
- Викладення своєї позиції або обґрунтованого приєднання до вже викладеної концепції чи думки;
- Вміння робити висновки з розглянутих питань;
- Знання першоджерел і праць видатних філософів.

Контрольна тестова робота виконується студентами на останньому семінарському занятті. У якості індивідуального завдання студент замість індивідуального проекту, може підготувати до друку статтю, тези конференції, присвячені науковим проблемам. Тези чи стаття мають відповідати усім вимогам, містити наукову новизну та належно оформлений бібліографічний апарат.

Критерії виставлення оцінок за комплексну контрольну роботу:

Відмінно (5 балів) – знання студента відмінні, він володіє теоретичним матеріалом. Він чітко і ясно дає відповідь на запитання викладача, вміє порівняти, співставити різні явища і процеси, дати вичерпний аналіз.

Добре (4 бали) – знання студента добрі, він володіє теоретичним матеріалом, але робить поверхневі висновки.

Задовільно (3 бали) – знання студента задовільні, він допускає серйозні неточності у теоретичному матеріалі, однак все ж знає проблему на поверхневому рівні і може пояснити закономірності її виникнення та розвитку.

Незадовільно (2 бали) – знання студента незадовільні і вони потребують повторно вивчення.

Відвідування занять:

Відвідування занять та активна участь у роботі семінарів є обов'язковою умовою успішного складання заліку з курсу. Участь у семінарських заняттях може проходити у таких формах: виступ, опонування, рецензія, участь у дискусії тощо.

Політика курсу передбачає прездачу усіх невиконаних завдань в силу запізнень на заняття або пропущених пар без поважних причин. За умови відсутності на лекції чи семінарському занятті, отримання негативної оцінки або ж невчасного виконання індивідуальної роботи визначений день для відпрацювання пропущених аудиторних занять, негативних оцінок та подачі індивідуальних робіт – четвер, 15.00 год. – 16.00 год.

Пропущене заняття студент може «відпрацювати» у формі, визначеній викладачем та кафедрою. Як правило «відпрацювання» проходить в усній формі, вирішенні тестових завдань тощо.

Під час занять дозволяється користування мобільним телефоном виключно для навчальних цілей.

Неформальна освіта: Можливість зарахування результатів неформальної освіти регламентується «Положенням про визнання результатів навчання, здобутих шляхом неформальної освіти, в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника» (введено в дію наказом ректора № 672 від 24.11.2022 р.) <https://nmv.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/118/2022/11/neformalna-osvita.pdf>

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Історія української культури. Т.1. К., 2001
2. Великий Скит у Карпатах: у 3 томах. Том.1. Патерик Скитський. Синодик. Гол. ред.: М. В. Кугутяк. Івано-Франківськ : Манускрипт-Львів, 2013, 728 с.
3. Великий Скит у Карпатах: у 3 томах. Том.2. Великий Скит у документах і матеріалах XVII-XXI ст. Гол. ред.: М. В. Кугутяк. Івано-Франківськ: Манускрипт-Львів, 2015, 514 с.
4. Великий Скит у Карпатах: у 3 томах. Том 3. Великий Скит у Марковій пустині: український, духовний і культурно-історичний феномен. Гол. ред.: М. В. Кугутяк. Івано-Франківськ: Манускрипт-Львів, 2017, 520 с.
5. Винокур І.С., Телегін Д. Я. Археологія України. Тернопіль, 2014.
6. Гошівська обитель Богородиці на Ясній Горі в Карпатах : у 3 т. Т. 1 : Гошівський монастир у писемних історичних джерелах XVI – XX століть / за ред. проф. М. В. Кугутяка. Івано-Франківськ : Манускрипт-Львів, 2018. 552 с.
7. Людство і віра. Всесвітня історія народів і релігій. Т.ІІ. Автор-укладач Георгій Щокін. Енциклопедично-довідкове видання. К., 2005.
8. Кугутяк М.В. Старожитності Гуцульщини. Джерела з етнічної історії населення Українських Карпат. Каталог пам'яток історії і культури у 2-х томах. Т.1. Сакральна спадщина Гуцульщини. Івано-Франківськ, 2011.
9. Шилов Ю.О. Джерела витоків української етнокультури XIX ст. до н.е. – II тис. до н.е. К., 2002.
10. Чмихов Микола. Від яйця – райця до ідеї Спасителя. К., 2001.
11. Михайлов Б. Петрогліфи Кам'яної Могили. Семантика. Хронологія. Інтерпретація. К., 2005.
12. Юрій М. Соціокультурний світ України. К., 2008.
13. Кримський С. Б., Павленко Ю. В. Цивілізаційний розвиток людства. К., 2007.
14. Рафальський О. О. Україна як цивілізаційний феномен. К., 2007.

- 15.Шейко В. Ш. Культура України в глобалізаційно-цивілізаційному вимірі (історико-методологічні аспекти). К., 2011.
- 16.Шульгіна В., Яковлева О. Інтерпретація теорії культури, мистецтва і освіти в сучасній українській науці. К., 2012.
- 17.Я. С. Калакура, О. О. Рафальський, М. Ф. Юрій. Українська культура: цивілізаційний вимір. К., 2016.
- 18.Семчишин М. Тисяча років української культури (історичний огляд культурного процесу). Нью-Йорк, 1985.
- 19.Українська культура. Лекції за ред. Д. Антоновича. К., 1993.
- 20.Історія української культури. За ред. І. Крип'якевича: 4-те видання. К., 2002.
21. Попович М. Нарис історії культури України. К., 2002.
22. М. С. Грушевський. Духовна Україна. Збірка творів. К., 1984.
- 23.Семчишин М. Тисяча років української культури (історичний огляд культурного процесу). Нью-Йорк, 1985.
- 24.Наливайко С. Етнічна історія давньої України. К., 2007.
- 25.Скрипник Г. Історія українського мистецтва. У 5-ти томах. К., 2006 – 2008.
- 26.Людство і віра. Т. 1. Автор-укладач Георгій Щокін. Навчально-методичний посібник. К., 2002; Людство і віра. Всесвітня історія народів і релігій. Т. II. Автор-укладач Георгій Щокін. Енциклопедично-довідкове видання . К., 2005.
- 27.Винокур І. С., Телегін Д. Я. Археологія України. Підручник для студентів історичних спеціальностей вищих навчальних закладів. Тернопіль, 2004.
- 28.Юхнюк-Коротун Л. Луни Первовіку: словник до історії української культури. К., 2017; Луни Первовіку: нотатки до історії української культури. К., 2017.
- 29.Українська та зарубіжна культура : підручник. / за ред. В. О. Лозового. 2-ге вид. Х. : Одіссей, 2008. 376 с.
30. Українське мистецтво в полікультурному просторі : навчальний посібник / О. Рудницька, Л. Кондрацька. К. : Єксоб, 2000. 270 с.

31. Український портрет 16 – 18 століть / укл. Г. Белікова, Л. Членова. К. : Артанія Нова, Хмельницький : Галерея, 2006. 352 с.
32. Український Євромайдан. Прикарпатський вимір / за ред. М. Кугутяка. Івано-Франківськ : Манускрипт-Львів, 2016. 701 с.
33. Чорна Н. В. Історія української культури : навчальний посібник / Чорна Н. В., Горячковська Г. М. Х. : ХНУРЕ, 2012. 200 с.
34. Шейко В. М. Історія української культури : навчальний посібник / В. М. Шейко, Л. Г. Тишевська ; за наук. ред. В. М. Шейко. К. : Кондор, 2006. 258 с.

Інформаційні ресурси

1. Ресурси Інтернет: інтернет-бібліотеки, веб-сторінки наукових журналів
2. Електронні ресурси наукової бібліотеки НаУОА